

לעצמו, לכן אמרו שלא יטיל בו יותר משלשה לולאות.

ולא יסרוק הבגד לשתי לרכו [שחוטי השתי הולכים לאורך הבגד] אלא יסרוק הבגד לערבו לרחבו בכיוון חוטי הערב.

ומשויהו וגזור את קצות הבגד שנמתחו לארכו שהוא הצד הצר יותר, אבל לא ישווה לגזור את קצות הבגד הכולטים לרחבו.

ואם בא להשוותו ולגזור ממנו אפילו רצועות רחבות עד טפה, רשאי.

אמר מר שנינו בברייתא: הכובס נוטל שני חוטי העליונים מן הבגד, והן שלו.

ומקשינן: והאנן תנן במשנתנו: שנוטל שלש!

ומתריצין: לא קשיא: הא בברייתא שכתוב כי נוטל רק שני חוטים, מדובר באלומי, חוטים עבים, והא במשנה שכתוב כי יכול ליטול אפילו שלש חוטים, מדובר בקטיני, בחוטים דקים.

שנינו בברייתא: ולא יסרוק הבגד לשתי אלא לערבו.

ומקשינן: והתניא איפכא!

ומתריצין: לא קשיא: הא בברייתא שלנו מדובר בגלימא, טלית העשויה ליום יום, וכשהוא סרוק לשתי נוחה להיקרע מהר. ואילו הא בברייתא שכתוב הפוך, מדובר בסרבלא העשוי לכבוד ולנוי, וכשהוא סרוק לשתי, היא נאה יותר.

מה שהחריש [שהנגר] מוציא במעצד [מכשיר לחיתוך], הקיסמים הקטנים שהנגר מוציא בשעה שהוא מחליק את הקרשים במעצד, הרי אלו שלו, של הנגר, לפי שהמעצד מוציא קיסמים דקין.

אבל ובכשיל, הקיסמים שהנגר מוציא בכשיל, שהוא כעין קרדום — הרי הם של בעל הבית, לפי שהכשיל מוציא קיסמים גסים, ובעל הבית מקפיד עליהם.

וכל זה אם קיבל את העבודה מבעל הבית בקבלנות, לבנות בדמים קצובים.

אבל ואם הנגר היה עושה אצל בעל הבית, שהיה שכיר יום — אף הנסרים הזעירים הנושרים בשעת הנסירה, של בעל הבית.

גמרא:

תנו רבנן בברייתא:

לוקחין מוכין מן הכובס, ואפילו אם לקחם מבגדים שכיבס לאחרים, מפני שהן שלו, כמבואר במשנה.

הכובס נוטל שני חוטי העליונים מן הבגד והן שלו.

ק"ט-ב ולא יטיל בו יותר משלשה חובין [לולאות],

שדרך הסורקים לתחוב לולאות בחלקו העליון של הבגד כדי לתלותו והוא מותח אותו בשעת הסריקה וחובטו במקלות, ומחמת המתיחה קצה הבגד נמתח כלפי חוץ באותן מקומות שתחב את הלולאות, והדרך הוא, שנוטל את אותן קצוות הכולטות

שנינו בברייתא: ולא יטיל בו יותר משלשה חובין [לולאות].

בעי רבי ירמיה: כיצד מחשבים את אותם שלושה לולאות, שמנהג תופר אומן להוליך ולהביא את המחט בבגד קודם שימשוך כל החוט, ומסתפק רבי ירמיה האם **אמטויי ואתויי** מה שחוזר ותופר באותו מקום לשם חיזוק נחשב תפר חד, ואז מחשבים ג' הולכות וג' הובאות כג' חובין, או **דלמא אמטויי ואתויי** מה שחוזר ותופר נחשב תרי תפירות?

תיקו, תעמוד שאלה זו במקומה עד שיבוא אליהו התישבי ויתרצה.

שנינו בברייתא: **ומשויהו** לגזור את קצות הבגד שנמתחו **לארכו אבל לא יגזור לרחבו.**

ומקשינן: **והתניא איפכא!**

לא קשיא: הא הברייתא שלנו מדברת ב**גלמא** שמשויהו לאורכו, כדי שיחזיק מעמד יותר זמן, הא הברייתא השניה מדברת ב**המיוני** שכשלובשים אותו, לא רואים אלא את צידי הבגד לרוחבו התלויין כלפי מטה, לכן משויהו לצד רחבו.

תנו רבנן: אין לוקחין מן הסורק מוכיין, מפני שאינו שלו, שאסור לסורק לקחת את המוכיין היוצאים מן הסירוק, לפי שיוצאת כמות חשובה ובעל הבית מקפיד עליהן.

ובמקום שנהגו להיות המוכיין שלו של הסורק — לוקחין ממנו.

ובכל מקום, גם במקום שלא נהגו שהמוכיין היוצאים מן הסירוק הם של הסורק, בכל זאת לוקחין מהן כר מלא מוכיין וכסת מלאה מוכיין.

מאי טעמא?

משום שאפילו אם המוכיין גנובים קננהו הסורק בשינוי⁽¹¹⁾.

תנו רבנן: אין לוקחין מגרדי — מאורג, לא אירין — צמר המונח בקנה הערב, שדרך האורג להניח צמר בקנה של הערב כדי שלא יצא חוט הערב מן הקנה לצדדים, והוא של בעל הבית.

ולא לוקחים מהאורג נירין — קצות החוטים הקשורים בקנה השתי, ולא פונקליין

סימן כג ג] מביא תשובת הריב"ש [סימן רעג] המבאר כי בספק גזל הקילו חכמים שיועיל שינוי כל דהו, ומשמע כי הוא תקנה מדרבנן שיועיל גם שינוי כזה. אמנם הריב"ש עצמו חולק וסובר כי אין חילוק בין ספק גזל לודאי גזל.

השער המלך [גירושין א א] מביא את קושית הכפות תמרים [סוכה ל ב] המוכיח מהגמרא בסוכה כי גם בספק גזל שינוי החוזר לברייתו אינו קונה, וכן מקשה הריב"ש [שם].

משום שהדבר תלוי בקפידת בעל הבית, וכיון שכמות גדולה של חוטים ראוים לבעל הבית, הרי הוא מקפיד על הכל.

11. הראב"ד, הרשב"א והמגיד משנה [גניבה ו ט] מקשים שזה שינוי החוזר לברייתו שאינו קונה, כמבואר לעיל [צג ב]. ותרצו, כיון שאינו ודאי גזל אלא רק ספק גזל, סומכים על שינוי החוזר.

בקונטרס השיעורים [לגרי"ז גוסטמן זצ"ל

מהם **דוגמות** — פיסות קטנות של אריג שמראים בהם צבעים, כי רגילים הבעלים להביא עמהם מעט צמר צבוע כדי להראות לו את הצבע שרוצים, ולא לוקחים מהם **תלושים של צמר** שתלשו מן גיזת הצמר מעט מעט, כיון שיש לחשוש שגנבם מהצמר שקיבל לצבוע.

אבל לוקחין מהן בגד צבוע, כיון שאין לחשוש שגנב בגד שלם, ואם גנבו קנאו בשינוי.

ואותם דוגמאות שאמרנו לעיל כי אין לקחת מהם, אם היה **טווי** — שטוואן או שעשה מהן **בגדים**, לוקחים מהם, כיון שנעשה בהם שינוי, וגם אם גנבם קנאם בשינוי.

ומקשינן: **השתא טווי שקיל** כיון שנחשב שינוי, אם כן **בגדים מיבעיא** לומר שמותר לקחת מהם, הרי אין בגדים אם לא טוואן קודם לכן, ובודאי שקנאם ומותר ליקח מהם?

ומתריצין: **מאי פירוש בגדים?** הכוונה **נמטי** — בגדי לבד, שאין טוויין אותם.

תנו רבנן בברייתא:

הנותן עורות לעבדן — מעבד עורות, **הקיצועין** שאריות העור שמקצע מן העור סביב, **והתלושין** — צמר התלוש מן העור, **הרי אלו של בעל הבית**, וצמר העולה ומשטף **במים** — הרי אלו שלו, כיון שדבר מועט הוא, ובעל הבית מפקירו.

שינוי במשנה: **אם** היה החוט בשפת הבגד

— חוטי שתי שעושים ליריעות הנארגות במצב אנכי, ואין עושים להם קנה כדרך הגרדים האורגים, **ולא שיווי פקיעות** — של חוטים, כיון שהם שייכים לבעל הבית.

אבל לוקחין מהן מן האורגים בגד אפילו **מנומר** בהרבה צבעים, אף על פי שרגלים לדבר שגנב את הצמר מן הבגדים שארג, לוקחים מהם, כיון שהאורג כבר קנה אותם בשינוי בזה שתפר מהם בגד.

וכן לוקחים מהם **ערב ושת**, **טווי צמר** המונח בקנה הערב, **ואריג**, שכל אלו נעשה בהם שינוי וקנאם האורג בכך.

אמרי, יש לשאול: **השתא טווי** שהוא ה"אירין" שאמרנו לעיל כי לא יקח מהאורג, ובכל זאת אם טלאם האורג, **שקלי** — לוקחים מהם, כיון שקנה אותם האורג בשינוי, אם כן **ארוג מבעיא** [צריכה] הברייתא לכתוב שמותר לקחת מהם? הרי הטוויה קודמת לאריגה, ואם לאחר הטוויה מותר לקחת מהם ודאי שמותר לקחת לאחר שנעשה בו שינוי נוסף של אריגה.

ומתריצין: **מאי פירוש אריג** שבברייתא? אין הכוונה לאריג ממש, אלא הכוונה **תיכי**, כעין שרשרות שלא היו טוויות קודם לכן.

תנו רבנן בברייתא:

אין לוקחין מן הצבע העוסק בצביעת אריגים, **לא אותות**, שכשמביאים לו בגד לצבוע, חותך ממנו מעט לפני הבעלים, כדי לדעת אם יקלוט הבגד את הצבע, ולפעמים מעכבו אצלו ושכחו הבעלים. **ולא** לוקחים

יש בחוט שיעור של מלא מחט, וחזין למחט
משהו?

ומנסה הגמרא לפשוט מברייתא:

תא שמע, דתניא בברייתא:

החייט ששייר את החוט פחות מכדי לתפור
בו, וכן אם שייר מטלית שהיא פחותה
משלש אצבעות על שלש אצבעות.

הדין הוא: בזמן שבעל הבית מקפיד עליהן
— הרי אלו של בעל הבית, ואם אין בעל
הבית מקפיד עליהן — הרי אלו שלו.

אי אמרת בשלמא שיעור חוט הראוי לתפור
בו, הוא מלא מחט וחזין למחט כמלא מחט,
אפשר להבין שעל פחות משיעור זה יש נדון
למי הוא שייך, כי פחות מכאן חזי לסיכתא
— ראוי ללואה, ומובן שיש נדון עליו
בברייתא אם הוא של בעל הבית או של
החייט.

אלא אי אמרת כי שיעור מחט לתפור בו,
הוא מלא מחט וחזין למחט משהו, קשה, אם
החוט פחות מכאן — משיעור זה, למאי חזי
— למה ראוי חוט זה שדנו עליו בברייתא
למי הוא שייך?

אלא שמע מינה מהברייתא שדנה על חוט
הפחות משיעור של כדי לתפור בו, ששיעור
חוט כדי לתפור בו, הוא מלא מחט וחזין

בצבע שחור על גבי לבן, מותר לכובס
לקחתו אפילו אם הם יותר מג' חוטים.

אמר רב יהודה: קצרא הוא שמייה של
הכובס בארמית, וקצרא שקיל ליה — ואת
הקיצורים שמקצר מן הבגד הוא לוקח לו.
והוא בדרך של לשון נופל על לשון.

אמר רב יהודה: הכל עולין למנין תכלת —
אותם שלשה חוטים, אם הכובס לא קצרם,
נחשבים כחלק ממנו, לענין הרחקת נקב
הציצית מקצה הבגד מלא קשר אגודל,
[כמבואר במסכת מנחות דף מב א]. אבל
ויצחק ברי — בני, קפיד עלייהו ונוטלן.

שנינו במשנה: החייט ששייר בסוף עבודתו
את החוט ממה שהביא לו בעל הבית, והיה
ארוך כדי לתפור בו, צריך להחזירו לבעל
הבית.

והוינן בה: וכמה הוא שיעור זה כדי לתפור?

אמר רב אסי: חוט שאורכו מלא אורך מחט
חזין למחט, כי כל זמן שאין מן החוט אלא
מלא המחט מצומצם, אינו יכול לתוחבו
בבגד.

איבעיא להו בדברי רב אסי: האם רב אסי
התכוון שצריך חוט באורך מלא מחט, וחזין
למחט בשיעור כמלא מחט, כלומר, צריך
חוט באורך כפול מהמחט כדי שיהיה בו
שיעור כדי לתפור בו. או דלמא, מספיק אם

הוא שינוי החוזר לברייתו מותר לקנות רק
באופן שזה ספק גזל [כמו שכתבו המגיד משנה
והרשב"א], אבל כאן שאמר הטמן הוא ודאי
גזול.

החוטים אינם כמקודם.
האור שמח [גניבה ו ט] מסתפק האם מותר
לקנות מהסורק כר מלא מוכין באופן שאמר
להטמין, וצדדי הספק, האם מותר כיון שאף אם
הוא גנוב מכל מקום קנאו בשינוי. או שמא כיון

למחט כמלא מחט¹²).

ומסיקה הגמרא: **שמע מינה**, ונפשט הספק.

שנינו במשנה: **מה שהחרש מוציא במעצד** [מכשיר לחיתוך], הקיסמים הקטנים שהנגר מוציא בשעה שהוא מחליק את הקרשים במעצד, הרי הוא של הנגר.

ורמינהי סתירה על דברי המשנה מברייתא ששנינו:

מה שהחרש מוציא במעצד, וכן העץ הנפסק [הנחתך] **במגירה** [במסור], כלומר שאריות עץ שחתך במסור מהעץ הארוך — **הרי אלו של בעל הבית**.

והיוצא מתחת מקדח — שהוא עץ דק כאבקה, וכן היוצא מתחת רחיטני [מקצוע], והנגר **במגירה** במקום החיתוך, שיוצא משם נסורת דקה כעפר — **הרי אלו שלו!**

אם כן יש סתירה בין המשנה לברייתא, שבמשנה מבואר כי מה שהחרש מוציא במעצד הרי אלו שלו, ואילו בברייתא מבואר כי הם של בעל הבית.

אמר רבא: אין זו סתירה, **באתרא דתנא** **דידן**, במקומו של התנא שלנו, **איכא תרתי**

הציני, יש שני סוגי איזמלים, לרבותי קרי לה לגדול קוראים לו "כשיל", ולזוטרתו קרי לה ולקטן קוראים לו "מעצד" ולכן השאריות מן העץ שחותך עם המעצד הם של הנגר, כיון שהם שאריות קטנות.

מה שאין כן **באתרא דתנא ברא**, במקומו של התנא של הברייתא, רק מין כלי חד הוא **דאיכא** [אחד הוא שיש], וקרו לה "מעצד", וכיון שהכלי שלהם לא היה כל כך קטן, ושאריות העץ היו גדולים יותר, לכן השאריות הם של בעל הבית.

שנינו במשנה: **ואם היה הנגר עושה** — עובד **אצל בעל הבית** כל הנסורת של בעל הבית.

תנו רבנן בברייתא:

מסתתי אבנים המרבעים את האבנים ומחליקים אותם — **אין בהם משום גזל** בעל הבית אם הם לוקחים לעצמם את הפסולת.

מפסגי אילנות — המדללים את ענפי האילנות כשיש יותר מדי, וכן **מפסגי גפנים**, **מנקפי היגי** — קוצצי קוצים, **מנכשי זרעים** — הנוטלים את הירקות שבין הזרעים, **ועודרי ירקות** — המדללים אותם ועוקרים חלק מהם כשהם גדלים יותר מדי צפופים

שיעור כמו בגמרא, וכוונתו כי גם הרמב"ם מתכוון כמלא שני מחטין.

הגר"א [סימן שנח ז] מקשה, כי הירושלמי מביא מחלוקת, יש מאן דאמר הסובר כי השיעור הוא כמלא מחט, ויש מאן דאמר הסובר כי השיעור הוא כפלים כמלא מחט, ואם כן הרמב"ם שנקט מלא מחט, הוא כמו המאן דאמר שלא צריך כפלים כמלא מחט, וקשה מדוע לא

12. הרמב"ם בפירושו המשניות והרע"ב מפרשים כמלא אורך המחט, ומקשה התוס' יו"ט כי אם כן אי אפשר לתפור בו כלל, והגמרא מסיקה שצריך כמלא שני מחטין.

הרמב"ם [גניבה ו ז] כתב: כדי משיכת מחט. הראב"ד משיג, כדי מלא מחט וחוף למחט כדי מלא מחט כדי לתפור בו. ומבאר המגיד משנה, שהרמב"ם נקט את לשון הירושלמי, וזה אותו

ואין להם מקום להתרחב ולהתפשט.

הדין הוא: בזמן שבעל הבית מקפיד עליהם — יש בהן משום גזל אם הם לוקחים את מה שעקרו לעצמם. אבל אם אין בעל הבית מקפיד עליהן — הרי אלו שלו⁽¹³⁾.

אמר רב יהודה: כשות וחזיו [שיבליים בעודן צעירות מאוד ואינן ראויות אלא

לשחת] — אין בהם משום גזל משום שאין בעל הבית מקפיד עליהם, אבל באתרא דקפדי במקום שמקפידים עליהם — יש בהן משום גזל.

אמר רבינא: ומתא מחסיא שהוא מקום שמחזיקים בהמות, וצריכים למרעה טוב⁽¹⁴⁾ — אתרא דקפדי מקום שמקפידים הוא, לכן צריך להיזהר שם שלא ליטול את השחת⁽¹⁵⁾.

הדרן עלך הגוזל בתרא

וסליקא לה מסכת בבא קמא

פסק כמו הבבלי שצריך כמלא ב' מחטין.

13. כתב הנודע ביהודה [תנינא אהע"ז סימן עז] כי אף שרשאי לקחת מאותם דברים שבעל הבית אינו מקפיד עליהם ואין בו משום גזל, מכל מקום כיון שבעל הבית לא הפקירו בפירוש, אינו לגמרי של הנוטל, ואינו יכול לקדש בו אשה, ודומה לשיטת היראים [שהביא המגן אברהם סימן תרלז] שגם למאן דאמר גזל עכו"ם מותר, אינו שלכם, ולא יוצאים באתרוג הגזול מעכו"ם.

הגידולי שמואל מקשה, כי לשון הברייתא "הרי אלו שלו" משמע שהוא לגמרי שלו אף לקדש בו אשה.

האבני מילואים [סימן כח מט] חולק וסובר, כי כיון שבעל הממון אינו מקפיד על ממונו,

ומרוצה שאחר נוטלו, הרי זה כנותן מתנה לכל מי שירצה, ונקנה לנוטל באופן מוחלט.

14. כך לשון רש"י, וכתב המהרש"א שהמילה "טוב" מיותרת, ורש"י הוסיף אותה כדי לסיים את המסכת בדבר טוב. ועוד, שאם היה מסיים במילה "מרעה" היה מסיים באותיות "רעה", ולכן הוסיף את המילה "טוב", כדי לסיים בדבר טוב.

15. המהרש"א והתורת חיים מקשים, כי דרך הגמרא לסיים את המסכת בדבר טוב, וקפדנות אינו דבר טוב. וגם דרך הגמרא לסיים בדברי אגדה, ומדוע כאן לא סיימה כך. ותירצו, ששונה כאן שכל שלושת הבבות הן מסכת אחת.